

Főszerkesztői újévi köszöntő

2017 jeles évforduló az *Orvosi Hetilap* számára, hiszen *Markusovszky Lajos* 160 évvel ezelőtt, 1857-ben forradalmi tettet hajtott végre, hiszen az orvosi szaknyelvben a korábbi latin és német nyelv helyett meghonosította a magyart. (A *Bugát Pál* által néhány évvel korábban létrehozott *Orvosi Tár* pár évnyi kiadás után, a szabadságharc leverését követően megszűnt.) Az *Orvosi Hetilap* 1862-ben mellékletként kiadta az „Orvos-Gyógyszerészi Műszógyűjteményt”, amely az első használható orvosi szótárunk volt. A Müller Emil könyvnyomdájában készített *Orvosi Hetilap* hosszú időn át egymaga jelentette a magyar orvostudomány fórumát, és a későbbiek során is annak egyik legfőbb tényezőjévé vált.

A nagy szervező *Markusovszky Lajos* (1815. április 25. – 1893. április 21.) az *Orvosi Hetilapot* követően a szaktudás és a szaknyelv fejlesztésére 1864-ben létrehozta a Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulatot és megalapította az Országos Közegészségügyi Tanácsot (1868). *Markusovszky Lajos* nagy alkotásai közül időrendben a következő volt az orvosképzés rendezése, tanszékek létesítése és ezek számára épületek emelése. A pesti orvosegyetem gondviselőjeként minisztériumi állásban nagy szerepet vállalt az Üllői úti orvosi természettani intézetek és klinikák létrehozásában.

Balogh Kálmán professzor 1862-től haláláig, 1889-ig volt az *Orvosi Hetilap* főszerkesztőjének a segítségével, majd a betegeskedő *Markusovszky Lajos* helyett 1889-től 1905-ig *Balogh Kálmán* briliáns tehetségű tanítványa, a kórtani kutató *Hógyes Endre* lett a lap főszerkesztője. Az *Orvosi Hetilap* nagynevű főszerkesztőjének egészségi állapota 1905-ben a lap szerkesztőségében változást tett szükségessé. Az új főszerkesztő, a nemzetközi hírnév anatómus professzor, *Lenhossék Mihály* lett, aki 1905 és 1922 között irányította a lap kiadását.

Lenhossék Mihály hatvanéves korában a tanszékét még megtartotta, de az *Orvosi Hetilap* szerkesztését átadta a kiváló farmakológus professzornak, *Vámosy Zoltánnak*, aki a két világháború közötti nehéz 24 éven át (1923–1944) végezte ezt a nem könnyű feladatot. Három év szünet után (ezért jelenik meg most a 158., és nem a 161. kötet!) *Trencsényi Tibor* felelős szerkesztőként az Egészségügyi Dolgozók Szakszervezetének mint laptulajdonosnak a segítségével 1948-ban újraindította az *Orvosi Hetilapot* és vezette azt 42 éven át. Az *Orvosi Hetilap* íratlan hagyománya szerint „nagy név és nagy múlt” kellett a főszerkesztői kinevezéshez, ezért a 42 éves *Trencsényi Tibor* szerényen „felelős szerkesztő”-nek engedte magát kinevezni, és a kezdeti néhány évben *Horányi Béla*, majd *Rusznayk István*, később *Issekutz*

Béla professzorokat tüntette fel főszerkesztőként az egyes lapszámokon. Ugyanakkor egyre inkább bebizonyosodott *Trencsényi Tibor* alkalmassága, aki kiváló tehetségével és fáradhatatlan szorgalmával a rendszerváltásig elévülhetetlen érdemeket szerzett a magyar orvosok továbbképzésében és eredeti munkásságuk igényes közlésének elősegítésében. *Trencsényi Tibor*, a neves belgyógyász, egészségpolitikus és orvos-irodalmár, több évtizeden át a hadsereg orvostisztje csodával határos módon mindenki számára elfogadhatóan biztosította a nehéz politikai körülmények között is az *Orvosi Hetilap* megújulását.

1989. október 1-jén, 82 éves korában az általa nagyra tartott belgyógyász professzornak, *Fehér Jánosnak* (1932–2010) adta át a főszerkesztői stafétabotot. Az *Orvosi Hetilap* további zavartalan fenntartása érdekében *Fehér* professzor *Csomós Géza*, Németországban élő professzorral létrehozta a *Markusovszky Lajos Alapítványt*. A lap kiadója 1991 és 2001 között a Springer Hungarica, majd 2006-ig ismét a Medicina Könyvkiadó volt. 2007-től a legrégebb magyar tudományos kiadó, az Akadémiai Kiadó teszi lehetővé hetenként a lap szép kiállítású, zavartalan megjelenését. *Fehér János* főszerkesztő érdeme, hogy nyitott az angol nyelvterületre, és elérte azt, hogy a magyar szerzők magyar nyelven publikált munkái a világhálón keresztül az egész világra eljussanak. *Fehér János* professzor és az őt halála után (2010-ben) főszerkesztőként követő *Rácz Károly* professzor, valamint *Vasas Livia* könyvtárigazgató áldozatos és kitartó munkájának köszönhetően 2015-ben az *Orvosi Hetilap* nemzetközileg jegyzett, „impakt faktoros” szaklap lett. A lap jelenleg a PubMed-ben közel 30 ezer bibliográfiai rekordon szerepel.

Az *Oláh Éva* professzor asszony elnökletével működő *Markusovszky Lajos Alapítvány Kuratóriuma* *Rácz Károly* professzor urat 2017. január 1-jétől tiszteletbeli főszerkesztőnek nevezte ki, engem pedig felkért a főszerkesztői feladatok ellátására. Sok évtizedes egymás iránti kölcsönös szeretetünk és megbecsülésünk garanciájával a rendkívül megtisztelő felkérést kellő alázattal elfogadtam, és igyekszem fennakadás nélkül szolgálni tovább az *Orvosi Hetilapot* és a magyar orvostudományt.

Az *Orvosi Hetilaphoz* sok kedves emlék köt. Klinikai munkásságom hazai ismertségét gyakorlatilag a lapnak és főszerkesztőinek köszönhetem. Közel 50 évvel ezelőtt, 1969 nyarán jelent meg „*Cytogenetikai vizsgálatok jelentősége a szülészeti praeventióban*” címmel az első magyar nyelvű, elsőszerzős munkám az *Orvosi Hetilap* 110. évfolyama 33. füzetében. Ma is őrzöm *Trencsényi Tibornak*

a Mesteremhez, *Árvay Sándor* professzorhoz küldött levelét, amelyben a kéziratról többek között ezt írta: „*Ritkán éri egy kis ország szakmai hetilapjának főszerkesztőjét olyan élmény, mint amit munkatársaid kéziratának elolvasása jelentett. Változtatás nélkül, azonnal közöljük!*” Ezt követően a közel 50 év alatt 154 dolgozatom jelent meg az *Orvosi Hetilap*ban, ebből 143-ban első vagy utolsó szerző voltam. Kedves emlékem az 1973. október 8-án, az *Orvosi Hetilap* újraindulásának 25. évfordulója alkalmából rendezett ünnepségen készült fénykép, amelyen Trencsényi Tibor professzor úr átadja nekem az „*Antenatalis genetikai diagnosztika*” című dolgozatunkért kapott Markusovszky Lajos-díjat. 1991 és 2007 között Fehér János főszerkesztő úr is megtisztelt elismerésekkel, az utolsót 2007. május 2-án a 2006-ban megjelent „*Wertheim-műtét: 501 operált méhnyakrákos beteg öt éves túlélési adatai*” című dolgozatomért kaptam, amikor az Orvosi Hetilap Markusovszky Lajos-emlékérem kitüntetés átvételekor „*Új műtéti megoldások az elmúlt 17 évben a Baross utcai Női Klinikán*” címmel tarthattam az ünnepségen előadást. Nagyon megtisztelő volt számomra, hogy a Baross utcai klinikaigazgatói pályafutásom befejeztével összeállított „*Semmelweis Ignác és Kézmárszky Tivadar nyomdokain*” című visszaemlékezéséről Fehér János főszerkesztő úr meghatóan kedves méltatást írt a 2008-as kötet 2447. oldalán.

Rácz Károly professzor hat évet felölelő főszerkesztői munkássága tiszteletre méltó. Az *Orvosi Hetilap* a magyar orvostudományt mind itthon, mind külföldön egyre több elismeréshez juttatta, az „impakt faktor” elérése pedig különleges dátum a lap történetében – ezzel Fehér János professzor és mindannyiunk sokéves közös álma valósult meg. A nemzetközi lapok idézettségi adatait – a korábbi két évben megjelent összefoglaló és eredeti közleményekre történő hivatkozások figyelembevételével – évente értékelik. Bízunk abban, hogy a legközelebbi megmérettetés során tovább javíthatjuk a nemzetközi elismertségünket.

Markusovszky Lajos, Balogh Kálmán, Hógyes Endre, Lenhossék Mihály, Vámosy Zoltán, Trencsényi Tibor, Fehér János és Rácz Károly professzorok főszerkesztői munkásságát túlszárnyalni nem lehet. A világ hatodik legrégebbi orvosi szaklapjának kilencedik főszerkesztőjeként kizárólag abban bízhatok, hogy sikerülni fog a Markusovszky Lajos Alapítvány Kuratóriuma és a Szerkesztőbizottság, valamint *Fehér Erzsébet* és *Hagymási Krisztina*, a két kitűnő főszerkesztő-helyettes támoga-

tásával, a magyar orvosok tudományos munkásságát reprezentáló értékes kéziratok és a tapasztalt lektorok önzetlen, segítőkész munkája jóvoltából, valamint *Budai Edit* és *Láng Györgyi* továbbra is odaadó szerkesztői gondoskodásával a jelenlegi színvonalat fenntartani. Céljaink között szerepel annak megvalósítása is, hogy minden magyar fiatal kutató- és gyógyító orvos szép magyar nyelvünkön is közölje a korábban kizárólag angolul megjelenő egy-egy összefoglaló írását.

Rácz Károly professzor úr kezdeményezésére, a Markusovszky Lajos Alapítvány, a Semmelweis Egyetem Könyvtára és az Arcanum Adatbázis Kft. megállapodása alapján hamarosan befejeződik az *Orvosi Hetilap* 1857 és 2006 között megjelent lapszámainak digitalizálása. 2007-től a lapszámok elektronikus változatával az Akadémiai Kiadó rendelkezik. Örömmel tölt el bennünket, hogy a közeljövőben olvasóink számára elérhetővé válhat az *Orvosi Hetilap* eddig megjelent valamennyi közleménye.

Nagy várakozással tekintek az Akadémiai Kiadóval eddig is eredményes együttműködés további gyümölcsöző lehetőségei felé. Első lépésként *Réffy Balázssal*, az Akadémiai Kiadó kitűnő vezérigazgatójával megállapodás született arról, hogy az *Orvosi Hetilap* teljes lapdokumentációjának digitalizált adatbázisát az elkészülése után az előfizetőknek térítésmentesen hozzáférhetővé teszi.

Köszönöm a Markusovszky Lajos Alapítvány bizalmát, igyekszem a megtisztelő elvárásnak és vonzó kihívásnak megfelelni.

Az *Orvosi Hetilap* minden belső és külső munkatársának és támogatójának, minden eddigi és jövőbeli szerzőjének és lektorának, valamint a folyóirat megjelenését biztosító Akadémiai Kiadó munkatársainak is boldog Új Évet kívánok a lap alapításának 160. évében.

Papp Zoltán dr.

Irodalom

- Palla, Á., Trencsényi, T.* (eds.): The Volume in Honour of the Centennial of the Hungarian Weekly Medical Journal. [Az Orvosi Hetilap centenáriumi emlékkönyve.] Medicina Könyvkiadó, Budapest, 1959. [Hungarian]
- Fehér, J., Gazda, I., Szállási, Á.* (eds.) Memory Book of the 150 Years' Anniversary of the Hungarian Weekly Medical Journal. [Emlékkönyv az Orvosi Hetilap alapításának 150. évfordulójára.] Markusovszky Lajos Alapítvány, Magyar Tudománytörténeti Intézet, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2007. [Hungarian]